

De economische situatie in België

DRS. E.A. VAN TRAA

De recente stakingen

Het ziet er na uit dat België, na 10 maanden van betrekkelijke rust, weer woeliger dagen kan gaan beleven. De eerste stakingen hebben al weer plaats gevonden en vele kleine Belgen hebben dat aan den lijve kunnen ondervinden toen zij te voet naar hun werk moesten tijgen, terwijl degenen tegen wie de staking was gericht alleen wat langer met hun auto in het verkeer vastzaten en aldus de energierekening extra hielpen belasten.

Nu is op zich zelf een staking een verschijnsel dat in het denkpatroon van de Waalse werknemer sedert decennia een vaste plaats inneemt en als zodanig zou dat geen reden voor extra verontrusting hoeven te zijn. Zorgelijker wordt de toestand echter wanneer zijn Vlaamse collega dat voorbeeld volgt. Men krijgt dan het vermoeden dat er iets mis is. Het feit dat de machtige christelijke vakbeweging in België met haar 1,3 mln. leden nauwe banden onderhoudt met de huidige regering van Christen-Democraten en Liberalen en die regering niet te veel voor de voeten wil lopen, heeft blijkbaar niet mogen verhinderen dat die vakbeweging o.l.v. Jef Houthuys een oproep heeft doen uitgaan om 2 dinsdagen achtereenvolgend een algemene stakingsdag te beleggen, zogenaamd „om de werkgevers een lesje te geven”.

Dat Jef Houthuys' leden aan die oproep gevolg hebben gegeven en op betrekkelijk ruime schaal thuis zijn gebleven, is min of meer een triomf voor Georges Debunne, de chef van de socialistische vakbeweging (1,1 mln. leden) die met zijn organisatie dat voorbeeld heeft gevolgd en – al was het dan ook maar voor één keer – zijn droom van een „front commun” – beter ware het te spreken van een „action commune” – verwezenlijkt heeft gezien. Debunne kan het namelijk nog steeds niet verkroppen dat zijn organisatie er niet reeds in februari 1982 in is geslaagd de regering ten val te brengen. Hij kreeg toen immers geen steun van zijn christelijke collega en de door hem uitgeroepen staking verliep langzaam na enige weken van min of meer complete anarchie in Wallonië.

Gelukkig voor België hebben ook de beide jongste dinsdagstakingen het land maar weinig ontwricht. De vakbeweging spreekt van een succes. De werkgevers, die afgaan op het energieverbruik die dag, spraken

van een matig resultaat. Honderdduizenden in Vlaanderen en in Brussel, doch ook in Wallonië, gaven immers geen gehoor aan de oproep tot staking. Niet iedereen schijnt vandaag de dag nog zin in staken te hebben. Het kost maar loon en het kan iemands betrekking misschien in gevaar brengen. Wel heeft de openbare sector – in weerwil van het nog steeds bestaande stakingsverbod voor ambtenaren – dapper aan de staking meegedaan. De risico's zijn daar kleiner en de belastingbetaler draait er wel voor op. Zo kon het dan ook gebeuren dat treinen en trams gedurende 24 uur geblokkeerd werden, dat er geen post werd bezorgd of huisvuil werd opgehaald en dat men het enigszins wonderlijke tafereel kon waarnemen van brandweerlieden, die manifesterend en met volle sirenes op hun (?) dure materieel uitreden, terwijl elders rotjesgooiende politie-agenten tegenover rijkswachters stonden opgesteld bij de spaanse ruiters die bij dergelijke gebeurtenissen ineens massaal uit de grond schijnen te rijzen. Een weinig verheffend schouwspel, doch afgezien van een in Vlaanderen kort en klein geslagen arbeidsbureau is de staking niet met veel geweld gepaard gegaan.

Het centraal overleg

Waarom nu dit alles? De één zegt om de koppige werkgevers een lesje te geven en de ander zegt om de regering én de werkgevers een lesje te geven. De situatie op de Belgische arbeidsmarkt verslechtert nog steeds. Het werkloosheidspercentage bedraagt thans 11,4 en langzamerhand groeit bij allen het besef dat men niet kan ontkomen aan een of andere vorm van herverdeling van de beschikbare arbeid. Vandaar dat de regering-Martens in de maand november, tijdens het overleg met werkgevers en werknemers, een plan op tafel heeft gelegd dat bekendheid verwierf via de magische formule 5 : 3 : 3. Daarin is vijf het percentage verdere arbeidstijdverkorting en slaan de beide drieën op respectievelijk looninlevering en nieuw aan te werven werknemers. Premier Martens heeft met dat plan de nek ver uitgestoken en het plan heeft de onenigheid tussen de partijen alleen maar vergroot. De werkgevers weigerden het te aanvaarden en er bleef voor de regering niet veel anders over dan vast te stellen dat

de onderhandelingen over een centraal akkoord na 6 weken mislukt waren.

Waarom nu wilden de werkgevers dat plan niet aanvaarden? Waarschijnlijk om een reeks van redenen die niet altijd even goed uit de verf kwamen. De 3% loonmatiging die werd aangeboden zou namelijk geen *extra* inlevering inhouden, doch zou worden verkregen door inlevering ten koste van de automatische prijscompensatie. Maar dat compensatiemechanisme was reeds in februari deels bevroren. De werkgevers beseften dan ook heel goed dat er in wezen niets nieuws onder de zon was en dat het voorstel ongunstig zou uitpakken voor de loonkosten, terwijl zij anderzijds wél een arbeidstijdverkorting met 5% zouden moeten aanvaarden en dat nog wel in het land met de kortste werkweek van alle industrielanden (de werkweek bedraagt thans immers reeds 37–38 uur, terwijl men in de omringende landen nog altijd op een werkweek van 40 uur uitkomt, om nog maar te zwijgen van Zwitserland, waar het parlement zeer onlangs nog een voorstel heeft verworpen om de werkweek van ambtenaren van 44 uur op 43 uur te brengen!).

Die verkorte werkweek was misschien wel het zwaarste argument voor de Belgische werkgevers, doch er rezen nog andere problemen. Men zat ook in de maag met de verplichting tot recrutering van 3% nieuwe arbeidskrachten, met als stok achter de deur het dreigement dat de werkgevers die niet aan dat percentage zouden toekomen een dienovereenkomstig bedrag in een fonds zouden moeten storten. Een dergelijke *algemene* aanwervingseis was en is nog steeds voor de heer Pulinx, „le patron des patrons”, niet te verteren, hoewel hij zeker niet afwijzend staat tegenover de noodzaak nieuwe arbeidsplaatsen te creëren. Men moet echter, zo stelt hij niet ten onrechte, rekening houden met de verschillende situaties in de bedrijfstakken en ook in de bedrijven afzonderlijk. Niet iedere werkgever heeft de middelen ertoe om zo'n ingrijpende bedrijfsreorganisatie in te voeren. Men moet voorts rekening houden met het aantal uren dat gewerkt wordt en dat voor een aantal bedrijfstakken lager ligt dan voor andere en ten slotte staat het helemaal niet vast dat de werkgevers erin slagen bepaalde werknemers nieuw in dienst te nemen, domweg omdat die er niet zijn.

Premier Martens kon derhalve, zoals reeds werd gezegd, slechts een échec vaststellen en plaatste daarmee, zoals dat in België altijd heet, de sociale partners voor hun verantwoordelijkheid. Die moeten nu maar zien hoe zij vóór medio februari op bedrijfstakniveau of eventueel per bedrijf erin slagen alsnog tot een akkoord te komen over werktijdverkorting en het scheppen van nieuwe arbeidsplaatsen, met als stok achter de deur dat wanneer men er niet uit kan komen, de regering regeland zou kunnen optreden. Het dreigement van de regering om in te grijpen in de verhoudingen tussen de sociale partners werd nog eens publiekelijk kracht bijgezet, doordat de Belgische ministers in de EG-Jumbo-raad tijdens de zitting en ook achteraf tegenover de pers duidelijk verkondigden dat

regeringen, onder bepaalde omstandigheden, het recht dienen te hebben arbeidstijdverkortung op te leggen. Overigens een onderdeel dat door de grote meerderheid der aanwezige EG-ministers niet werd onderschreven.

Decentraal overleg

De afgelopen weken heeft men bijgevolg kunnen waarnemen hoe in een honderdtal zogenaamde paritaire comité's druk is onderhandeld over de 5 : 3 : 3-formule, die inmiddels is afgezwakt tot een 5 : 3-formule. De andere drie, die stond voor looninlevering, is daaruit verdwenen omdat de regering inmiddels bij Koninklijk Besluit heeft besloten tot verdere beperking van het prijscompensatiesysteem.

De onderhandelingen hebben tot nu toe wisselende resultaten opgeleverd. In een aantal minder spectaculaire bedrijfstakken, zoals bij voorbeeld casinopersoneel en bewakingsdiensten, kwam men al snel tot overeenstemming, doch veel bevredigender is het dat in de confectie-industrie met zo'n 60.000 werknemers en in haven en scheepvaart met 40.000 werknemers, ook akkoorden tot stand kwamen over arbeidstijdverkortung, al was het niet altijd op basis van de 5 : 3-formule. In de confectie-industrie achten partijen het bij voorbeeld voldoende de werktijd 1/2 tot 1 uur per week te verkorten in ruil voor nieuwe aanwervingen. Gelukkig heeft minister van Arbeid Hansenne al laten weten dat hij de formule niet pietluttig zal toepassen. Waar het hem ten slotte om gaat is dat partijen tot overeenstemming komen. Wanneer de percentages daarbij wat lager uitvallen, tant pis!

In grote bedrijfstakken als de metaal, de bouw, het bankwezen, de drukkerijen enz. kon men na één of twee weken vergaderen echter alleen maar vaststellen dat overeenstemming niet mogelijk was. De bankwerkgevers bij voorbeeld, die reeds een korte werkweek kennen, wilden namelijk geen verdere werktijdverkortung aanvaarden en eisten gedurende 3 jaar achtereenvolgens een extra looninlevering van 4%. Komen al die bedrijfstakken niet alsnog tot een akkoord over de een of andere formule, dan worden zij „gestraft” en ertoe verplicht in een tewerkstellingsfonds een bedrag te storten dat evenredig is aan de recrutering van 3% nieuwe werknemers. De werkgevers die wel tot een akkoord komen worden door de regering „beloond”. Zij krijgen enige compensatie op het gebied van de premiebetaling voor de sociale zekerheid, terwijl hen voorts per nieuw aan te nemen werknemer een bepaald bedrag aan belastingverlichting te wachten staat, evenals een verhoogde investeringsaftrek.

Gelukkig heeft de regering zich bij het uitstippelen van dit beleid gerealiseerd dat men van kikkers geen veren kan plukken. Vandaar dat een aantal reserves in haar voorstel zijn ingebouwd. Kleine en middelgrote bedrijven, te zamen goed voor zo'n 800.000 werknemers, worden deels vrijgesteld van de verplichting tot nieuwe recrutering; wel zullen zij een bepaald bedrag moeten storten in het tewerkstellingsfonds.

Ook zijn vrijgesteld bedrijven die moeilijkheden hebben. Wat daaronder wordt verstaan moet echter nog worden uitgemaakt. Bovendien doet de staat, als grootste werkgever met zo'n 900.000 werknemers, niet mee. In feite zullen dus alleen de grotere ondernemingen van 100 of meer werknemers eraan moeten geloven.

Nu is het op zich zelf heel begrijpelijk dat men een bedrijf met 15 werknemers niet kan dwingen 3% extra personeel in dienst te nemen, d.w.z. nog geen halve arbeider, en dat men uit dien hoofde derhalve voor de kleine onderneming een andere regeling moet treffen. Anderzijds creëert men daarmee een situatie van verschil in behandeling en de vraag rijst of men daarmee op de goede weg zit. Heeft men de voorstellen wel economisch goed doordacht, wanneer bijna iedereen weet dat er juist in de kleine bedrijven veel meer mogelijkheden tot aanwerving zijn dan in de grote ondernemingen? Het voorbeeld van de Verenigde Staten leert ons dat men daar in een kleine tien jaar tijd zo'n 16 mln. nieuwe arbeidsplaatsen heeft weten te creëren voor een zeer groot deel als uitvloeisel van het besluit winkels en warenhuizen langer open te houden. Men begrijpt dan ook niet goed waarom in België de ene categorie werkgevers strenger moet worden aangepakt dan de andere en dan de overheid zelf. Onwillekeurig krijgt men de indruk dat de ferme koers die de regering gedurende 10 maanden heeft gevolgd enigszins wordt bijgestuurd en dat men zich omwille van de zogenaamde „consensus social” weer tot compromisformules of arbitraire formules laat verleiden, waarvan nut en wenselijkheid, zoals herhaaldelijk binnen de EG-ministerraad is gebleken, niet door de andere lidstaten worden onderschreven. Misschien vindt de Belgische regering dat zij nu genoeg van de werknemers heeft afgenomen en dat het nu weer eens de beurt wordt voor de werkgevers om offers te brengen. Dat blijkt ook daaruit dat de regering niet heeft gearzeld bij het mislukken van een centraal akkoord de zwarte piet naar de werkgevers door te spelen, zonder twijfel in de hoop daardoor de druk op hen te verhogen om met de vakbeweging alsnog tot een akkoord te komen.

Wanneer de regering ter rechtvaardiging van haar rigide ideeën verwijst naar wat onlangs in Nederland is geschied, maakt zij een denkfout. Het raamakkoord dat eind november door de Nederlandse sociale partners werd ondertekend m.b.t. arbeidstijdverkortung is op vrijwillige basis tot stand gekomen. Het is een pragmatisch akkoord *zonder formules* en zonder stok van de centrale overheid achter de deur. Men moet trouwens nog afwachten hoe dat akkoord uitpakt in de bedrijfstakken en het is heel wel denkbaar dat in een aantal bedrijfstakken geen akkoord tot stand komt. (Men behoeft daarvoor slechts een recente uitspraak van de vertegenwoordiger der Nederlandse banken in herinnering te roepen.) Welnu, de Nederlandse regering zal wel wijzer zijn dan in zulke gevallen regelend, straffend en belonend op te treden. De essentie van het akkoord tussen de heren Kok en Van Veen cum suis is juist dat

men beseft dat arbeidstijdverkortung alleen maar *via vrijwillige afspraken* tot stand kan komen en dat men daarbij bovendien helaas niet kan ontkomen aan loonoffers. En daar wringt nu ook de schoen in België.

Loonmatiging

De meerderheid van het Belgische volk is, wanneer het erop aan komt, nog niet bereid te erkennen dat men de komende jaren loon zal moeten blijven inleveren. Men stelt zich op het standpunt dat men de laatste 9 of 10 maanden, sinds de automatische loonaanpassing werd onderbroken, reeds voldoende offers heeft gebracht. Men acht zich in die redenering gesterkt door het betoog van vakbewegingsleider Debunne, die zich steeds carrément heeft verzet tegen de loonmaatregelen en de werknemers blijft voorhouden dat men thans genoeg koopkracht heeft verloren. Wat is nu precies dat loonoffer geweest?

In het Frans spreekt men van „l'art de grouper les chiffres” en iedereen manipuleert die cijfers voor zijn eigen doelstellingen. En er tussendoor speelt ook nog altijd het probleem bruto of netto. In het Belgische voorbeeld moet men verder in gedachten houden dat het om een centen- i.p.v. een procentenformule gaat. Met andere woorden, een formule met sterk nivellerend karakter, waardoor de hogere-inkomensgroepen grotere offers brengen dan de modale werknemers of de minimuminkomens.

Al met al becijfert men het koopkrachtverlies over de laatste 10 maanden uit hoofde van de aftopping van de prijscompensatie op globaal 3,7%. Dat is bruto wel te verstaan. Voor een minimumloontrekker bedraagt de inlevering nul. Voor een werknemer met een maandloon van 50.000 frank (de modale werknemer) reeds 4,5%. De hogere-loontrekkers betalen nog meer en komen in de 6% terecht. Daar blijft het echter niet bij, want iedere werknemer moet nog *verdere offers* brengen zoals de aftopping van de kinderbijslag voor het eerste kind, de aftopping van het vakantiegeld, die onlangs nog werd verhoogd, de hogere werknemerspremies voor de sociale zekerheid. En dan praat men nog niet eens van verhoogde BTW en accijnzen en een aantal maatregelen in de sfeer van de inkomstenbelasting.

Dit alles overziend zal zelfs de grootste reactionair niet kunnen ontkennen dat men alles bij elkaar in België aardig heeft ingeleverd. Men heeft daarmee in België weliswaar veel te lang gewacht, maar eenmaal begonnen kon men de Belgische regering niet verwijten dat zij half werk heeft verricht. Toch kan men daarnaast nog wonderlijke situaties aantreffen die nog steeds worden bestendigd, zoals bij voorbeeld de uitkering van een 13e en 14e maand kinderbijslag. Weliswaar is die nu enige weken geleden voor het eerste kind ook afgetopt, doch voorlopig zal deze luxe voor de volgende kinderen nog worden continuëerd. Gelukkig dat de regering heeft bewezen niet bang te zijn om, wanneer het moet, ook heilige koeien te slach-

ten. Misschien dat een volgende maal verder wordt gesneden in de kinderbijslag.

Cockerill-Sambre

Een soortgelijke wonderlijke situatie treft men aan bij het staalbedrijf Cockerill-Sambre. Wanneer men weet dat dit bedrijf bij wijze van spreken nog maar met touwtjes aan elkaar hangt en alleen overeind blijft dank zij miljardeninjecties van de Belgische belastingbetalers, kan men zich de bevreemding van deze laatstgenoemde voorstellingen toen bekend werd dat dit bedrijf doodleuk door zou gaan een 13e, 14e en 15e maand als eindejaarspremie uit te betalen. De gewone burger slaat bij het vernemen van zoiets de handen ineen over zo veel onverantwoordelijke bedrijfsvoering. Weliswaar gebiedt de objectiviteit te erkennen dat het verhaal rondom de 13e, 14e en 15e maand niet geheel juist werd weergegeven — men heeft het minister Eyskens, die veel heeft bijgedragen tot het verspreiden van dat nieuws, van Waalse zijde dan ook zeer kwalijk genomen dat hij daarmee het dossier Cockerill-Sambre, dat toch al zo ongeveer het politiek meest geladen dossier in België is, opnieuw in de Vlaams-Waalse tegenstellingen heeft getrokken — maar dat neemt niet weg dat er zeker werknemers bij Cockerill-Sambre zijn die de bewuste 3 maanden extra toucheren, waar de normale werknemer slechts 1-1,5 maand extra toucheert. Het hangt van de anciënniteit en ook van de functie af of men in aanmerking komt voor de genoemde, uiterst genereuze, drie maanden extra loon, maar zelfs wanneer men doorgaat de staalarbeiders, die blijkens een onlangs verschenen EG-statistiek over de lonen in de staalindustrie veruit de hoogst betaalden zijn, slechts een of anderhalve maand extra te betalen, dan blijft dat nog een luxe die niet te rechtvaardigen valt. Men heeft berekend dat die premie het bedrijf BF 1,6 mrd. kost ofte wel f. 90 mln. ! Zoals reeds eerder in dit weekblad werd gesteld, is Cockerill-Sambre een staat binnen de staat waar blijkbaar niemand tegen op kan. De arbeiders van dit bedrijf zullen daarom ook altijd haantje de voorste zijn wanneer het op staken aankomt.

Toch zal in deze situatie vroeg of laat onherroepelijk verandering moeten komen. Enige weken geleden hebben de EG-ministers van Economische Zaken, in Kopenhagen bijeen, opnieuw het pijnlijke besluit moeten nemen tot verdere reductie van de Europese staalproductie met 30 mln. ton. Ook de Belgische staalindustrie zal daarbij een offer moeten brengen, en haar capaciteit, die reeds van 8 tot 6 mln. ton was teruggebracht, zal nog verder moeten dalen tot ca. 5 mln. ton. Die 5 mln. ton zal moeten worden opgebracht door de nog steeds werkzame 4 staalfabrieken van het Cockerill-Sambre-concern en men behoeft maar weinig verstand van staal of van bedrijfsvoering te hebben om te begrijpen dat een bedrijf dat met 4 eenheden zulke geringe hoeveelheden staal vervaardigt nauwelijks levensvatbaar is. Dat blijkt dan ook wel uit het feit dat het bedrijf in de laatste ander-

half jaar BF. 40 mrd. heeft opgesoupeerd aan steun van de regering en van de Europese Gemeenschappen. Het potje van BF. 22 mrd. dat opzij was gezet om het bedrijf vóór 1985 weer rendabel te maken is al voor $\frac{2}{3}$ leeg en miljoenen Belgen zien reeds met schrik de dag naderen dat men opnieuw geld in deze bodemloze put zal moeten storten. Doch degene die hardop zegt dat minstens 1 en eigenlijk 2 bedrijven moeten worden gesloten wil het bedrijf weer met goed fatsoen rendabel worden, wordt voor de haaien gegooid. Een dergelijk besluit zou immers automatisch het ontslag betekenen van wellicht tegen de 10.000 werknemers.

In een vroeger artikel werd reeds betoogd dat het uit politiek, doch vooral uit sociaal oogpunt, ondenkbaar is om Cockerill-Sambre te sluiten. Het bedrijf moet overleven, want half Wallonië hangt direct of indirect van het bedrijf met zijn 25.000-30.000 werknemers af. En de regering-Martens begrijpt zeer wel dat het bedrijf moet worden gered, ondanks enige minder gelukkige uitlatingen van de minister van Economische Zaken (waarvoor hij overigens door premier Martens op de vingers is getikt) die eerder op het tegendeel wezen en aanleiding vormden voor geruchten over een crisis binnen de regering.

Het grote probleem is dat het dossier Cockerill-Sambre de binnenlandse verhoudingen vertroebelt. De Vlamingen zeggen wel eens dat men geen zin meer heeft om langer Vlaams geld in het failliete bedrijf te pompen. Een dergelijke opstelling is echter veel te simplistisch. Vlaanderen krijgt in verhouding evenveel geld toegewezen om failliete bedrijven te steunen. Zonder gemeenschapsgeld zou de Kempense Steenkoolmaatschappij al lang failliet zijn, want ieder kooltje dat men daar delft is qua kostprijs bijna zijn gewicht in goud waard. En dan is er nog de noodlijdende Vlaamse textielindustrie en de scheepsbouw, waar voortdurend geld bij moet. Het is dus echt niet zo dat de Vlaming arm wordt van Cockerill-Sambre. Evenmin is er voldoende aanleiding om van Vlaamse zijde steeds weer aan te dringen op „regionalisatie” van de staalindustrie, de scheepsbouw, de steenkool, de textiel en het glas, hetgeen zou inhouden dat Wallonië zelf het geld moet opbrengen voor zijn staalindustrie. Doch waar men wel gelijk in heeft van Vlaamse zijde is om geen geld te willen pompen in bedrijven waar niets wordt gedaan aan een herstructurering of afslanking. De Vlamingen kunnen terecht mopperen over de hoge salarissen die betaald worden en waar nog eens eindejaarspremies of tantièmes bovenop komen. En het is evenzeer begrijpelijk wanneer zij zich erover ergeren dat de staalarbeiders van Cockerill-Sambre het tot dusverre vertikt hebben ook maar één frank extra loon in te leveren. Men behoeft werkelijk geen Nobelprijs-winnaar in de economie te zijn om een verband te leggen met de in ernstige moeilijkheden verkeerd hebbende Amerikaanse auto-industrie en met de arbeiders bij o.a. Chrysler, die in aanvulling op de regeringssteun van ruim \$ 1 mrd. (een schijn-tje vergeleken bij wat Cockerill-Sambre

kost) belangrijke loonoffers hebben moeten brengen, een en ander met het gevolg dat Chrysler weer langzamerhand uit de rode cijfers is gekomen. Dat alles beseft de tijdelijke aangestelde directeur-generaal Vandestruck van Cockerill-Sambre waarschijnlijk ook. Vandaar dat hij, elke keer dat er weer geld nodig is, laat doorschemeren dat er in de toekomst loonoffers zullen worden gebracht, zonder dat daar tot dusverre iets van is terechtgekomen! De heer Vandestruck verdwijnt evenwel binnenkort en het is aan zijn opvolger om de nodige pijnlijke beslissingen te nemen. Premier Martens was er trouwens al langzamerhand achter gekomen dat ook Vandestruck niet de man is om het bedrijf te redden. Premier Martens zal thans zelf in klein comité onderzoeken wat er te doen staat.

Concurrentievermogen

Helaas is Cockerill-Sambre, zoals reeds werd geconstateerd, niet het enige bedrijf dat met grote moeilijkheden kampt. Het aantal faillissementen dat dagelijks wordt geregistreerd bedraagt zo'n twintig stuks. En het is mede uit dien hoofde dat de Belgische werkgevers zich zo sterk hebben uitgesproken voor voortzetting van het matigingsbeleid. Men is in die kringen weinig onder de indruk van de vele beweringen dat België, dank zij devaluatie en tien maanden loonmatiging, weer „competitief” is geworden. Alsof een land dat zo diep in de purée zit als België met tien maanden loonmatiging gered is. Men ziet in bepaalde kringen — en daaronder zijn zelfs ministers — de zaken ontstellend simplistisch en denkt blijkbaar dat wanneer men de loonkosten of liever de arbeidskosten weer op peil heeft gebracht van enige nabuurstaten, men uit de brand is. Zelfs de Belgische regering heeft zich schuldig gemaakt aan dit simplistisch denken toen zij aanvankelijk stelde dat de loonkosten in 1983 niet méér mochten stijgen dan 7,2%, dat is, zo had men berekend, het gemiddelde van de verwachte loonstijging in 7 landen, waaronder Frankrijk, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk, Italië en Nederland. Waarbij men gemakshalve over het hoofd zag dat in West-Duitsland en Nederland, de naaste concurrenten, het inflatiepercentage slechts 4 à 5 bedraagt. Bij al die discussie over de zogenaamde competitiviteit schijnt men geheel uit het oog te verliezen dat een land pas werkelijk competitief is wanneer het bedrijfsleven er voldoende winsten maakt om te kunnen herinvesteren en aldus bij te dragen tot de economische groei en het scheppen van arbeidsplaatsen.

Toch valt niet te ontkennen dat er enig herstel in België zichtbaar schijnt te worden. Hield minister Eyskens dit voorjaar nog rekening met een inflatiepercentage omstreeks de jaarwisseling van 11, de werkelijkheid heeft gunstiger uitgepakt en men zit voorlopig nog op een percentage van amper 8. De ontwikkeling van de rentestand is wel degelijk, hoewel niet in die mate als in Nederland, in neerwaartse richting. De handelsbalans in oktober jl. was

positief, evenals in de maanden juli en september, en daaruit moge inderdaad blijken dat België weer wat competitiever gaat worden, hoewel men misschien met evenveel recht zou kunnen beweren dat de handelsbalans slechts positief is omdat de invoer, o.a. van investeringsgoederen, achterblijft. Insiders voorspellen overigens dat deze ontwikkeling van de handelsbalans zich zal voortzetten. Vandaar dan ook dat de Belgische frank in kalmer vaarwater is terecht gekomen. Het disagio op de zogenaamde vrije markt bedraagt nog maar omstreeks 3% vergeleken bij 12% een jaar geleden. Een en ander heeft evenwel niet kunnen verhinderen dat de Nationale Bank in de 2e week van december in enige dagen tijd een 20 miljard frank aan deviezen heeft zien afvloeien om de frank binnen de vereiste marge van het Europese Monetair Systeem te houden. Geruchten over een op handen zijnde verdere devaluatie van de Franse frank hebben de speculaties op de valutamarkt van de vele Belgen, die griep krijgen wanneer men in Parijs hoest, helpen aanwakkeren. In ieder geval lijkt het weinig voor de hand liggend om zich zorgen te maken over de positie van de frank, althans economisch gezien. De regering heeft namelijk op 10 december bekend gemaakt dat het matigingsbeleid in elk geval tot eind 1984 zal worden voortgezet. Dat betekent dat men in 1983 nog twee maal de automatische prijscompensatie zal verrekenen via het in Nederland reeds lang verlaten „centen in plaats van procenten” systeem. Men hoopt dan bovendien in de loop van het voorjaar een verandering aan te brengen in de samenstelling van de Belgische index. Overeenkomstig de wijze raadgevingen van EG en OESO zal men waarschijnlijk streven naar een „opschoning” waarbij de invloed van de olieprijsstijgingen en verhoogde accijnzen en BTW op de index wordt uitgeschakeld. Bovendien zal voortaan de prijscompensatie pas plaatsvinden nadat de index gedurende 4 maanden aangeeft dat het kritieke punt bereikt is. Aldus vertraagt men de aanpassing en slimmerikken hebben reeds berekend dat men daarmee een extra loonlevering van ongeveer 1% bereikt. Met de centen-i.p.v. procenten-formule hoopt men verder een doorsnee matiging van 2,5% te bereiken. Daar moeten dan nog aan worden toegevoegd de ingrepen in de kinderbijslag, het bruggpensioen, het vakantiegeld en de offers op fiscaal gebied. Alleen de minimumlonen (ca. 30.000 frank per maand) zullen, evenals in 1982, worden ontzien. Het desbetreffende Koninklijk Besluit voegt daaraan nog uitdrukkelijk toe, dat iedere loonsverhoging in 1983 en 1984, die uitgaat boven de (afgetopte) index, zonder meer verboden is. Alleen de gebruikelijke periodieke verhogingen zullen zijn toegelaten. Het geld dat via de index-operatie wordt bespaard zal, zoals men reeds boven heeft kunnen lezen, door de werkgevers die niet tot een akkoord komen m.b.t. arbeidstijdverkorting in een tewerkstellingsfonds moeten worden gestort. Het wantrouwen bij de Belgische werkgevers t.a.v. die eis is blijkbaar zo groot dat de regering zich gehaast heeft te verzekeren dat er geen aan-

leiding bestaat voor de vrees dat dat geld spoorloos verdwijnt in de algemene middelen of in de kassen van de sociale zekerheid.

Het financieringstekort

Toch is de vrees voor dit laatste op zich zelf wel begrijpelijk, wanneer men weet dat de begroting voor 1983, zoals Karel van Miert, de leider van de Vlaamse socialisten nog onlangs zei, op drijfzand is gebouwd. Het tekort werd deze zomer op BF. 261 mrd. becijferd, doch een kind kan uitrekenen dat daar niets van terecht komt. Men denke slechts aan 1981, toen het tekort op BF. 90 mrd. werd geraamd om uiteindelijk uit te komen op BF. 270 mrd.!

Insiders voorspellen dat het financieringstekort, dat in België steeds met een grenzeloos optimisme door de minister van Financiën wordt berekend, in 1983 stellig het dubbele zal bedragen van de genoemde BF. 261 mrd. En over 1982 zal dat tekort waarschijnlijk uitkomen op BF. 515 mrd., een dikke 12%. Men moge zich dan ook afvragen hoe de Belgische regering haar toezegging gestand wil doen om het financieringstekort in 1985 tot 7% terug te brengen, wanneer men weet dat in 1983 een financieringstekort van 12% voor de hand ligt. Gelukkig voor België dat de rentestand daalt, want nieuwe leningen van vele tientallen miljarden — al of niet afkomstig van oliesjeiks — zullen nodig zijn om niet in een situatie terecht te komen als de stad Luik, waar bepaalde openbare diensten hun telefoonverbinding zagen afsluiten wegens niet-betaling, waar men nog voor een bedrag van 600 miljoen frank aan achterstallige schulden heeft uitstaan plus nog 2 miljard frank moet afdragen aan sociale zekerheid en ingehouden loonbelasting. En dat is nog maar een klein voorbeeld van wat er zich in die stad afspeelt!

De machtigingswet

Dat brengt ons vanzelf op de vraag, hoe lang België nog zal doorgaan met regeren via een machtigingswet. De in februari van dit jaar door het parlement aangenomen wet op de bijzondere volmachten loopt namelijk op 31 december af. Premier Martens wist dat ook en vandaar dat hij de laatste paar weken nog in sneltreinvaart een aantal besluiten heeft afgekondigd die in elk geval het matigingsbeleid nog moeten continueren. Men heeft er echter van afgezien op verlenging van de machtigingswet aan te dringen. Dat vond men blijkbaar al te provocerend, hoewel de huidige regering, die thans één jaar in het zadel zit, ongeschonden uit de gemeenteraadsverkiezingen in oktober naar voren is gekomen en, wanneer het erop zou aankomen, misschien op een meerderheid in de volksvertegenwoordiging zou kunnen rekenen, ondanks eventuele loyalisten. Wel heeft premier Martens bevoegdzaam verklaard, o.a. voor Radio Luxemburg, dat een bepaalde beperkte vorm van volmachten wenselijk zou kunnen blijken.

Het is derhalve niet uitgesloten, en premier Martens heeft daar reeds duidelijk op gezinspeeld, dat men in de loop van 1983, wanneer de nieuwe begroting wordt opgesteld, opnieuw naar het wapen van de machtigingswet zal grijpen om een aantal pijnlijke budgettaire besluiten op te leggen. Voorlopig kan de regering echter nog enige tijd vooruit. De belangrijkste besluiten zijn immers reeds genomen. Alleen moeten de jongste maatregelen op loongebied nog door de publieke opinie worden verwerkt en het kan best dat daarbij moeilijkheden gaan rijzen. Het gewone publiek ziet alleen maar de werkloosheid toenemen en vraagt zich af waarvoor men eigenlijk de buikriem moet aanhalen. Verbeterde inflatiepercentages en betalingsbalansen hebben zo weinig overtuigingskracht.

De vakbeweging heeft dan ook weer een oproep doen uitgaan tot een manifestatie en proteststakingen in het nieuwe jaar. En voorts heeft Georges Debunne nog bekend gemaakt dat hij een aanklacht wil indienen bij de Internationale Arbeidsorganisatie in Genève wegens het schenden door de Belgische regering van ILO-conventie nr. 87 inzake vrijheid bij de totstandkoming en toepassing van collectieve arbeidsovereenkomsten. Debunnes raadgevers zijn kennelijk vergeten dat in 1981 een soortgelijke klacht in Genève van de Nederlandse vakbeweging jegens de Nederlandse regering maar zeer weinig heeft opgeleverd. Bovendien is er iets krom in de aanklacht van de geduchte vakbondsleder. Hij wil namelijk niet dat de regering cao's openbreekt om de lonen te bevriezen maar hij stemt er wel mee in wanneer de regering regelend optreedt op het gebied van de werktijdverkorting, een domein dat evenzeer is voorbehouden aan de sociale partners. Het is trouwens allemaal niet meer zo belangrijk. Georges Debunne is na 14 jaar leiding te hebben gegeven aan de socialistische vakbeweging op 20 december met pensioen gegaan. Velen zullen zich ongetwijfeld daarover verheugen, doch de lof die hem ook door tegenstanders is toegezwaaid bij zijn vertrek is stellig meer dan verdiend. België verliest met hem bovendien de meest onverstoorbare staatsburger die de schrijver van dit artikel ooit heeft gekend. De Ministerraad van de EG zal overigens nog 2½ jaar met hem in de clinch kunnen gaan, want hij blijft zolang voorzitter van de Europese vakbeweging en nu hij meer tijd heeft voor Europese zaken zal hij zeker niet lang stil zitten. Men mag van hem verwachten dat hij het protest van de Europese vakbeweging tegen de crisis in Europa verder leiding zal geven en aanmoedigen.

T-zones

Dat het de regering ernst is om op velerlei wijze met de belangen van de werkgevers rekening te houden moge ten slotte nog blijken uit haar inspanningen om te komen tot de instelling van zogenaamde T-zones; dat zijn aparte tewerkstellingszones waarbinnen het bedrijfsleven, bij voorkeur nieuw te vestigen hoogtechnologische industrieën, bepaalde voorrechten zullen ge-

nieten ten einde snel tot ontwikkeling te komen. De regering heeft daarover de afgelopen weken informele contacten gehad met de diensten van de Europese Commissie om na te gaan hoe men kan voorkomen in conflict te geraken met de anticoncurrentiebepalingen uit het EG-verdrag. Het resultaat van dat overleg is nog regeringsgeheim, doch wel is bekend dat de regering na dat overleg schijnt te overwegen de zones een iets minder ambitieuze opzet te geven. Zo zou er in ieder van de drie Belgische gewesten één zone worden gevestigd met een oppervlakte van honderd hectare i.p.v. de 150 die men in het hoofd had. Er zouden in ieder bedrijf niet meer dan 200 werknemers mogen werken in plaats van 500 en de privileges zouden slechts voor tien jaar worden verleend i.p.v. 15. Welke die privileges zouden zijn, staat nog verre van vast. Men zou kunnen denken aan tegemoetkomingen op het gebied van de vennootschapsbelasting of de BTW, aan lagere premies voor de sociale zekerheid, aan goedkope energie, kortom aan een reeks van vrijstellingen die — hoe men het ook wendt of keert — altijd een concurrentievervalsend karakter zullen hebben. Wanneer trouwens alle EG-lidstaten daarmee zouden beginnen, is zo meteen het hek van de dam.

Wèl illustreert dit plan dat de Belgische regering niet stil zit en van alles overweegt om de economie weer draaiende te krijgen en arbeidsplaatsen te scheppen. Het is daarom te hopen dat, hoe pijnlijk de loonoffers ook zullen uitvallen die de doorsnee Belg in de komende twee jaar zal moeten brengen, de inspanningen van de Belgische regering met succes zullen worden bekroond.